

Adrian Szumski
Uniwersytet Wrocławski
adrian.szumski@uwr.edu.pl
<https://orcid.org/0000-0001-8723-5651>

Recenzja książki: Safjański, T. (2023). *Tak zwany Interpol. Studium uwarunkowań skuteczności zwalczania przestępczości transgranicznej i terroryzmu w ramach globalnej współpracy policyjnej*. Difin. (ss. 503).

Abstrakt: Monografia będąca przedmiotem recenzji dotyczy uwarunkowań skuteczności Interpolu w zwalczaniu przestępczości transgranicznej i terroryzmu. Autor skupił się w niej przede wszystkim na wyczerpującej analizie aspektów operacyjnych funkcjonowania Interpolu, ze wskazaniem zarówno mocnych, jak też słabych stron tej organizacji, wpływających na efektywność międzynarodowej współpracy policyjnej. Poruszył także kwestie prawne, organizacyjne oraz polityczne związane podejmowaniem przez Interpol działań w sferze bezpieczeństwa. Efekty badań pozwoliły skonfrontować mechanizmy współpracy funkcjonujące w ramach Interpolu z praktyką ich wykorzystywania. Pod tym względem przeanalizowano także opinie funkcjonariuszy służb ochrony prawa różnych państw członkowskich tej organizacji, mających do czynienia w swojej działalności z instrumentami oferowanymi przez Interpol. Całokształt rozważań zawartych w poszczególnych rozdziałach pozwolił Autorowi sformułować i zaprezentować trafne postulaty, mogące wyeliminować istniejące mankamenty i podnieść skuteczność Interpolu jako globalnego podmiotu organizującego współdziałanie policji w zwalczaniu przestępczości. Recenzowane opracowanie stanowi niezwykle rzetelne źródło wiedzy na temat możliwości, jakie stwarza państwom członkowskim Interpol oraz jego ograniczeń. Monografia rozszerza, systematyzuje i pogłębia wiedzę z zakresu działalności operacyjnej Interpolu, a zawarte w niej rekomendacje stanowią niewątpliwie wartościowy materiał do dyskusji nad ewentualnymi zmianami w tej organizacji. Tym samym monografia jest cennym materiałem nie tylko z punktu widzenia jej wartości naukowej, ale też zawiera istotne treści dotyczące praktycznego wymiaru międzynarodowej współpracy policyjnej.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, działania operacyjne, globalna współpraca policyjna, Interpol, policja, przestępczość, przestępczość transgraniczna, terroryzm.

Book review: Safjański, T. (2023). *So called Interpol. A study of the determinants of the effectiveness of combating cross-border crime and terrorism within the framework of global police cooperation*. Difin. (pp. 503).

Abstract: The reviewed monograph concerns determinants of Interpol's effectiveness in combating cross-border crime and terrorism. The author focused primarily on a comprehensive analysis of the operational aspects of Interpol's functioning, indicating both strengths and weaknesses of this organization that affect the effectiveness of international police cooperation. He also touched on legal, organizational and political issues concerning Interpol's activities in the field of security. The results of research made it possible to confront the mechanisms of cooperation functioning within Interpol with the practice of their use. In this respect, the opinions of law enforcement officers of various member states of this organization who deal with instruments offered by Interpol in their activities, were also analyzed. The entirety of considerations contained in respective chapters made it possible to the Author to formulate and present accurate postulates that could eliminate existing shortcomings and increase the effectiveness of Interpol as a global entity organizing police cooperation in combating crime. The reviewed study is an extremely reliable source of knowledge about the opportunities offered to the member states by the Interpol and its limitations. The monograph expands, systematizes and deepens knowledge about operational activities of Interpol, and the recommendations contained therein are undoubtedly a valuable material for discussion on possible changes in this organization. Thus, the monograph is a valuable material not only from the point of view of its scientific value, but also contains important content, concerning practical dimension of international police cooperation.

Keywords: security, operational activities, global police cooperation, Interpol, police, crime, cross-border crime, terrorism

Współpraca międzynarodowa już od wielu lat stanowi nieodłączny element aktywności policji na całym świecie, a jednocześnie obiekt zainteresowania badaczy zajmujących się problematyką bezpieczeństwa. Wśród inicjatyw dotyczących koordynowania wysiłków policji w zwalczaniu przestępczości, niewątpliwie szczególną rolę odgrywa Interpol – najstarsza i najbardziej znana organizacja, skupiająca siły policyjne z całego świata. Szerokie możliwości, które potencjalnie stwarza oraz jej zasługi w organizowaniu międzynarodowej współpracy policyjnej sprawiają, że budzi żywe zainteresowanie, a liczba poświęconych jej publikacji naukowych (także w języku polskim) systematycznie rośnie. Recenzowana monografia z jednej strony wpisuje się w ten dyskurs, z drugiej zaś – stanowi w dużej mierze dzieło przełomowe, będące obszerną, kompleksową, krytyczną analizą możliwości i ograniczeń Międzynarodowej

Organizacji Policji Kryminalnej, przede wszystkim w zakresie zwalczania przestępczości transgranicznej i terroryzmu.

Autor książki jest praktykiem z bogatym doświadczeniem w dziedzinie, której dotyczy monografia, co sprawia, że jego kompetencje do badania w/w problematyki nie budzą najmniejszych wątpliwości. Pełnił bowiem szereg funkcji w krajowych i międzynarodowych instytucjach policyjnych (w tym dyrektora Krajowego Biura Interpolu oraz szefa Krajowej Jednostki Europolu), zaś obecnie jest niezależnym ekspertem do spraw bezpieczeństwa biznesu, a także biegłym sądowym z zakresu bezpieczeństwa informacji.

Opracowanie charakteryzuje się prawidłowym, logicznym układem i zostało podzielone na 7 rozdziałów, poświęconych kolejno:

- systematyce i funkcjom działań operacyjnych Interpolu;
- uwarunkowaniom skutecznego rozpoznawania i wykrywania przez Interpol zagrożeń dla bezpieczeństwa związanych z przestępczością i terroryzmem oraz ich zapobiegania;
- potencjałowi operacyjnemu Interpolu do podejmowania działań w sferze bezpieczeństwa;
- zakresowi wykorzystania potencjału operacyjnego Interpolu w sferze bezpieczeństwa przez polskie służby ochrony prawa;
- uwarunkowaniom politycznym podejmowania przez Interpol działań w sferze bezpieczeństwa;
- uwarunkowaniom prawnym do prowadzenia działań w sferze bezpieczeństwa przez Interpol;
- wnioskom z przeprowadzonych badań empirycznych.

Monografia w sposób dogłębny i wyczerpujący porusza poszczególne aspekty międzynarodowej współpracy policyjnej w ramach Interpolu, koncentrując się jednak przede wszystkim na zidentyfikowaniu uwarunkowań skuteczności działań operacyjnych podejmowanych przez tę organizację w zwalczaniu przestępczości transgranicznej i terroryzmu. Autor w swojej analizie prezentuje bogactwo unikalnych możliwości, które stwarza Interpol (w tym system łączności, działający 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu, a także rozbudowane bazy danych i rejestry specjalistyczne, czy system not i dyfuzji), ale też przedstawia szereg uwag krytycznych, wskazuje ograniczenia, które wiążą się z istniejącymi instrumentami międzynarodowej współpracy policyjnej. Ograniczona wiarygodność baz kryminalistycznych, zróżnicowany poziom rozwoju poszczególnych Krajowych

Biur Interpolu, różnice w systemach prawnych, czy kwestie polityczne – to tylko niektóre z problemów utrudniających współdziałanie w ramach Interpolu, na które Autor słusznie zwrócił uwagę. Wskazuje to, że pomimo 100-letniej historii i niezaprzeczalnych zasług Interpolu, system współpracy międzynarodowej oparty na tej organizacji nie jest pozbawiony wad i niektóre aspekty jego funkcjonowania wymagają reformy.

W monografii zwrócono także uwagę na kwestie związane z dynamicznym rozwojem regionalnych inicjatyw współpracy policyjnej, które mogą być uzupełnieniem, ale też pewnym wyzwaniem dla funkcjonowania Interpolu. W tym zakresie interesujące są zwłaszcza przeprowadzone badania komparatystyczne dotyczące działań operacyjnych Interpolu i Europolu. Biorąc pod uwagę tak złożoną, wieloaspektową problematykę, na szczególne uznanie zasługuje sformułowanie w ostatnim rozdziale trafnych sugestii zmian w aspektach prawnych, organizacyjnych i technicznych, w tym w kontekście rozwoju potencjału analitycznego Interpolu, niezwykle istotnego dla skuteczności walki z przestępczością transgraniczną.

Ważną zaletą opracowania jest wykorzystana baza źródłowa, a także solidny warsztat metodologiczny. Bibliografia jest bardzo bogata, zawiera szereg pozycji monograficznych, artykułów naukowych, aktów prawnych i oficjalnych dokumentów oraz źródeł internetowych. Autor dokonał krytycznej analizy istniejącej literatury przedmiotu, analizując obowiązujące normy prawne odnoszące się do Interpolu, posłużył się przede wszystkim metodą dogmatyczno-prawną, historyczno-prawną oraz prawno-porównawczą. Ponadto w badaniach nad obecnym funkcjonowaniem i potencjałem Interpolu wykorzystana została metoda TOWS/SWOT, obejmująca identyfikację słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń, a także ich ewaluację. Autor przeprowadził również rozległe badania własne, z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego i wywiadu. Badania te objęły byłych szefów Krajowego Biura Interpolu w Warszawie oraz funkcjonariuszy służb ochrony prawa wielu krajów, wykorzystujących w swojej praktyce instrumenty oferowane przez Interpol. W warstwie metodologicznej za ciekawe należy też uznać dokonanie analizy teorii ekonomicznych w celu naukowego wyjaśnienia uzyskanych wyników badań w kontekście płaszczyzn współpracy i wzajemnych relacji między Interpolem a policjami państw członkowskich tej organizacji (teorie: behawioralne, racjonalnego wyboru, gier, dóbr publicznych i zależności). Autor stwierdził tutaj, że ich wykorzystanie

„wynikało z założenia, że skuteczność działania stanowi wartość ekonomiczną i wymaga w pewnym sensie rynkowego opisu – w tym kontekście informacje kryminalne postrzega się w kategoriach towaru jak wszystkie zasoby, których wartość można określić przez koszt uzyskania i dystrybucji”. Świadczy to o wszechstronnym i nowatorskim prowadzeniu badań. Wykorzystany materiał oraz zastosowane podejście badawcze niewątpliwie pomogło skonfrontować rozwiązania prawno-organizacyjne, regulujące międzynarodową współpracę policyjną na płaszczyźnie Interpolu, z praktyką oraz zidentyfikować zarówno jej mocne, jak i słabe strony.

W monografii w zasadzie trudno doszukać się mankamentów. Zdarzają się jedynie niekiedy powtórzenia (jak np. na s. 178, gdzie wyjaśnione zostało, czym jest nota zielona, a następnie informacja ta znalazła się też w przypisie 364 na s. 199). Z drugiej zaś strony nie można tego nazwać poważnym uchybieniem, bowiem takie powtórzenia ważniejszych informacji często bywają konieczne dla jasności prowadzonego wyводу; jest to też pewna zaleta z punktu widzenia czytelnika mniej zorientowanego w omawianej problematyce, gdyż umożliwia lepsze kojarzenie informacji, które mogą „umykać” w takim bogactwie faktów podawanych w książce.

Reasumując należy stwierdzić, że monografia zatytułowana *Tak zwany Interpol. Studium uwarunkowań skuteczności zwalczania przestępczości transgranicznej i terroryzmu w ramach globalnej współpracy policyjnej* stanowi pozycję o olbrzymiej wartości poznawczej, a jej wartość podnoszą niewątpliwie pionierskie badania przeprowadzone przez Autora i cenne rekomendacje dotyczące poprawy skuteczności działania Interpolu, które powinny być wzięte pod uwagę przez państwa członkowskie Interpolu oraz organy tej organizacji. Z powyższych względów jest ona wartościowa nie tylko z naukowego punktu widzenia, ale także stanowi materiał do przemyśleń dla funkcjonariuszy działających w sferze międzynarodowej współpracy policyjnej – nie tylko służących w Policji polskiej, ale też funkcjonariuszy z innych państw oraz gremiów decyzyjnych samego Interpolu. Biorąc pod uwagę ten ostatni aspekt, zasadne wydaje się rozważenie wydania także angielskiego tłumaczenia w/w monografii.